

เภสัชกรกับงานพัฒนา สารอาหารทางหลอดเลือดดำ

การดูแลรักษาผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล นอกเหนือไปจากยาที่ใช้ในการรักษาแล้ว การได้รับโภชนบำบัดที่เพียงพอและถูกสัดส่วนก็ยังมี ความสำคัญต่อประสิทธิภาพในการรักษาโรคด้วย ผู้ป่วยบางรายที่มีภาวะ ทุพโภชนาการเนื่องจากไม่สามารถรับประทานอาหารทางปากได้เหมือนผู้ป่วย ทั่วไป หรือมีความผิดปกติของระบบทางเดินอาหาร ทำให้ร่างกายได้รับ สารอาหารไม่เพียงพอเป็นเวลานาน อาจทำให้ความต้านทานต่อโรคต่างๆ ลดลง และเสี่ยงต่อการติดเชื้อได้ง่าย เช่น ผู้ป่วยที่ต้องเข้ารับการผ่าตัด ผู้ป่วยโรคลำไส้สั้น (Short Bowel Syndrome – SBS) เด็กที่มีน้ำหนักแรกเกิดน้อย ซึ่งแพทย์มักจะ พิจารณาให้สารอาหารทางหลอดเลือดดำ (Total Parenteral Nutrition) หรือ ที่เรียกกันสั้นๆ ว่า TPN ร่วมด้วย

แม้ว่าปัจจุบันจะมีผลิตภัณฑ์สารอาหารทางหลอดเลือดดำ สูตรมาตรฐานสำเร็จรูปจำหน่ายในท้องตลาด แต่ในผู้ป่วยบางรายโดยเฉพาะ กลุ่มผู้ป่วยเด็กแรกเกิดและเด็กเล็กที่เป็นโรคลำไส้สั้น (SBS) ไม่สามารถใช้ ผลิตภัณฑ์สารอาหารทางหลอดเลือดดำแบบสำเร็จรูปนี้ได้ เนื่องจากผู้ป่วยกลุ่มนี้ มีความต้องการสารอาหารที่แตกต่างไปจากผู้ป่วยผู้ใหญ่ ซึ่งปริมาณสารอาหาร แต่ละชนิดที่จะให้ต้องคำนึงถึงน้ำหนักตัวและสภาวะร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป โดยแพทย์จะพิจารณาปรับเปลี่ยนสูตรสารอาหารให้เหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละราย ในแต่ละวัน

การให้บริการเตรียมสารอาหารทางหลอดเลือดดำของโรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์ได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2533 แต่เดิมเภสัชกรจะมีบทบาทเฉพาะด้าน การเตรียมผลิตภัณฑ์สารอาหารทางหลอดเลือดดำเพื่อให้ได้ตามมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ปลอดเชื้อ (Sterile Product) ไม่ว่าจะเป็นเทคนิควิธีการเตรียม (Aseptic Technique) อุปกรณ์และสถานที่เตรียมในตู้ปลอดเชื้อ (Laminar Air Flow Hood) ภายในห้องปลอดเชื้อ (Cleanroom) นอกเหนือจากมาตรฐาน การควบคุมด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์แล้ว เภสัชกรจะต้องทบทวน ตรวจสอบความเหมาะสมของสูตรสารอาหารก่อนการเตรียมทุกครั้ง เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดจากความไม่คงตัวหรือความเข้ากันไม่ได้ของผลิตภัณฑ์ สารอาหาร ค่าความเข้มข้น (Osmolality) ที่สูงเกินกว่าค่าความเข้มข้นของเลือด ปริมาตรสารน้ำที่เกิน ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถนำไปให้แก่ผู้ป่วยได้ และหากพบ ปัญหาดังกล่าว เภสัชกรจะเสนอแนวทางแก้ไขไปยังแพทย์เพื่อปรับสูตร สารอาหารให้เหมาะสมต่อไป

ผลิตภัณฑ์สารอาหาร
ทางหลอดเลือดดำ

ความก้าวหน้าบนบริการสารอาหารทางหลอดเลือดดำ

ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา งานบริการสารอาหาร ทางหลอดเลือดดำ กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ได้พัฒนาก้าวหน้าโดยลำดับ ดังนี้

- ขยายบทบาทจากการเตรียมผลิตภัณฑ์สารอาหารทางหลอดเลือดดำ ไปสู่การดูแลผู้ป่วยร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพ โดยร่วมกับทีม โภชนบำบัด (Nutrition Support Team) ที่ประกอบด้วยแพทย์ เภสัชกร พยาบาล และนักกำหนดอาหาร ขึ้นไปติดตามดูแลผู้ป่วย ทำความเข้าใจและช่วยแก้ปัญหาเรื่องสูตรสารอาหารสำหรับผู้ป่วยเด็ก แต่ละรายที่หอผู้ป่วย อาคาร สก สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เป้าหมายเพื่อให้ ผู้ป่วยได้รับสารอาหารทางหลอดเลือดดำอย่างเหมาะสม ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ
- เพิ่มบริการเตรียมสารอาหารทางหลอดเลือดดำครอบคลุมไปยัง ผู้ป่วยรายที่สามารถกลับไปดูแลรักษาตัวด้วยการให้สารอาหารทาง หลอดเลือดดำที่บ้านได้ (Home Parenteral Nutrition – HPN) เป้าหมายเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตและลดค่าใช้จ่ายในการนอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลของผู้ป่วย
- เพิ่มเวลาการให้บริการเตรียมสารอาหารทางหลอดเลือดดำ จากเดิม เฉพาะวันทำการเป็นทุกวัน ไม่เว้นวันหยุดราชการ (ตั้งแต่เดือน มกราคม 2562) เป้าหมายเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับสารอาหารสูตรที่ เหมาะสมกับสภาวะร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละวันตามที่ แพทย์สั่ง